

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2637 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 20. DECEMBRA (DEC. 20), 1945

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 247

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Anglija se odločila za socializacijo premogovnikov v nemškem Porurju

Načrt v soglasju s programom delavske vlade

JEJA ZAVEZNIŠKEGA SVETA

London, 19. dec.—Dobro je, da bo britska delavska vlada kmalu odredila socializacijo premogovnikov v nemškem Porurju, kar pomeni, da bodo prišli pod javno lastništvo. Nemški magnati, ki posedujejo premoženje, ne bodo dobili odškodnine. Veliko število magnatov je bilo aretiranih in postavljeni bodo pred sodišče kot vojni zločinci.

Načrt socializacije premogovnikov je v soglasju s programom britske delavske vlade, ki se je odločila tudi za podpiranje premogovnikov v Angliji. Zadeveni načrt bo predložen parlamentu jutri. Ta je najvažnejši izmed vseh, ki so bili predloženi parlamentu, odkar je delavska stranka zmagala pri splošnih volitvah pred petimi meseci in prevzela vlado.

Pričakuje se, da bodo imeli besedo pri formiranju nove administracije v Porurju, ki je v britski okupacijski coni, Amerika, Rusija, Francija, Belgija, Holandija in Luksemburka.

Britska akcija je velik korak naprej v izvajanju smernic. Britske avtoritete so razpravljale o spomenici nemških magnatov, da premoženje in jezikarska industrija ostaneta pod njihovo kontrolo, čeprav so podpirali nacijalski imperializem in militarizem ter Hitlerjevo vojno maščino. Avtoritete so zavrgle spomenico in se odločile za socializacijo premogovnikov v Porurju.

Zavzele so stališče, da so premogovniki glavni vir reparacij. Ako bi premogovniki ostali pod kontrolo nemških magnatov, bi ti lahko ponovno izvajali ekonomsko in vojaško oblast. Socializacija premogovnikov je bistven korak v zvezi s kontrolo oboroževanja, da se prepreči nova nemška agresija.

Drugi detajli načrta britske delavske vlade glede socializacije premogovnikov v Porurju bodo objavljeni ta teden. Zadeva za osvojitve nove politike predvsem Johnu Hyndu, bivšemu unijskemu uradniku, ki ima važno pozicijo v delavski vladi. On oblikuje britsko politiko v Nemčiji.

Naznani pravi, da bo socializacija premogovnikov v Porurju odredjena po seji članov zavezniškega sveta za kontrolo Nemčije. Ti so se že izrekli za likvidacijo nemškega trsta I. G. Farbenindustrie in zasego njegovih lastnin. Veliko število tovarnih tega trsta je pod kontrolo zavezniškega sveta. Ta trst je zalagal nemško vojno maščino z orožjem, strelivom in drugim vojnim materialom.

Število nemških rudarjev, upošlenih v porurjskih premogovnikih, je zdaj 212.000. Pred izbruhom vojne je produkcija premoga znašala 140.000.000 ton letno, sedaj pa znaša 96.000.000 ton.

Porurje je za Nemčijo isto, kar so premogovniki v Pennsylvaniji in jeklarne v Pittsburghu, Garyju, Chicagu in Birminghamu za Ameriko. V prvi in drugi svetovni vojni je bilo Porurje arzenal nemške oborožene mašine.

Stavka telegrafistov v januarju

Washington, D. C., 19. dec.—Člani izvršnega odbora unijskega telegrafistov so naznanili stavko, ki se bo pričela 7. januarja. Unija, včlanjena v Ameriško delavsko federacijo, se je odločila za oklic stavke, ko je bila zahteva glede zvišanja plače za 25 odstotkov zavrnjena. Unija ima 48.000 članov.

Amerika naj nastopi proti Francu

Pretrga naj odnošaje z njegovo vlado

Chicago, 19. dec.—Na zborovanju reprezentantov delavskih unij je bila sprejeta resolucija, ki poziva na ameriško vlado, naj prizna špansko vlado, ki je bila ustanovljena v Mehiki, kongres pa naj sprejme načrt kongresnika Coffeja, ki zahteva prelom diplomatskih odnošajev med Ameriko in režimom španskega diktatorja Franca.

Pred zborovanjem se je vršila seja zastopnikov organizacij, ki vodijo kampanjo za prelom odnošajev s Francovo vlado, v hotelu Midland. Sejo je aranziral Odbor za svobodo Španije. Ta je naznanil serijo shodov proti fešističnemu režimu v Španiji prihodnje leto.

Na zborovanju reprezentantov unij je bila sprejeta tudi resolucija za takojšnjo osvoboditev Alvarosa Zapiraina in drugih španskih republikancev, ki se nahajajo v španskih ječah.

Na zborovanju so govorili rev. Paul J. Folino, načelnik akcijskega odbora protestantovske cerkve; John T. Bernard, bivši kongresnik iz Minnesote; Luiz Perez, bivši konzul španske republike; Samuel N. Bergman, načelnik Odbora za svobodo Španije, in več članov brigade Abrahama Lincolna.

Washington, D. C., 19. dec.—Državni departament je naznanil, "da so odnošaji med Ameriko in Francovo Španijo v tekočem stanju." Mnenje prevladuje, da bo Amerika kmalu pretrgala odnošaje s Francovo vlado.

Dr. Juan Negrin, zadnji predsednik vlade španske republike, je včeraj konferiral z pomožnim državnim tajnikom Deanom Achesonom. Predmet razgovora ni znan. Negrin je dolgo časa pritiska na Ameriko, Veliko Britanijo in Francijo, naj pretrgajo diplomatske odnošaje z režimom diktatorja Franca.

Kaišek preprečil dosego sporazuma

Odredil je zatiranje komunizma

Jenan, Kitajaka, 19. dec.—Generalissimo Čiang Kaišek je torpediral načrt, na čigar podlagi bi bil dosežen sporazum med nacionalisti in komunisti in preprečil izbruh civilne vojne. To obdolžitev je izrekel general Jeh Čienjing, šef komunističnega generalnega štaba.

Čienjing je prečital kopijo nujne poslanice, katero je Kaišek naslovil svojim pristajšem. Ta vključuje odredbo glede zatiranja komunističnega gibanja v severni Kitajski. Kaišek je označil komuniste za bandite, katere je treba uničiti.

"Izdajalci in komunistični banditi so prodrli v mesta, da uničijo komunikacijske zveze, preprečijo zedinjenje in dosežejo svoje namene," pravi poslanica. "Glavni namen je okupacija pokrajin. Ako ne bodo komunistični banditi uničeni, bodo vse pridobitve, izvajane v osmih letih, izgubljene. Iz tega razloga moramo mobilizirati vse sile in sredstva za uničenje komunističnega gibanja."

Čienjing je dejal, da je komunistična osma armada dobila kopijo Kaiškovih poslanic, ko je kitajsko-ameriško transportno letalo treščilo na tla in se razbilo v severnem delu province Honan.

Domače vesti

Smrti tajnika

Dunio, Pa.—Dne 15. dec. je umrl Martin Volejak, tajnik društva 274 SNPJ in član jednote od 1906. Star je bil 66 let in rojen v Brezjah, fara Brusnice, okraj Novo mesto. Zapušča tri poročene hčere—Rose Kunstek, Ann Micko, Frances Mehall—in tri sinove—Tonyja, Ludwiga in Williama, Carl pa je bil ubit pri invaziji Francije. Tukaj zapušča tudi brata Josepha.

Is Clevelanda

Cleveland, — V nedeljo je v bolnišnici umrla Julia Mencin, rojena Zitnik, stara 75 let, doma iz Fužine pri Zagradcu, Dolensko, v Ameriki 43 let in članica društva Carniola Hive TM. Prej je živela na E. 61 st. in bila v plinski eksploziji zelo opečena ter bila od tedaj rahlega zdravlja. Zapušča moža, dva sinova, dve poročeni hčeri, šest vnukov in več drugih sorodnikov, v starem kraju pa tudi poročeno hčer.—V soboto je v Euclidu umrla Josephine Brancelj, rojena Perhne v Forest Cityju, Pa., in stara 32 let. Tukaj zapušča moža, dva mala sinova in poročeno sestro, v Forest Cityju starše in sestro, v Chicagu dve sestri—Mary Baskovic in Rose Ray—v Bostonu sestro, v Susquehanni, Pa., brata in polbrata, drugje pa štiri polsestre in dva polbrata.—Po kratki bolezni je umrl Tom Milich, star 56 let in doma iz Zumberka na Hrvaškem, kjer zapušča mater in sestro, tukaj ženo in hčer, v Kanadi pa brata. Bil je član društva Eagles.—John Sore iz Collinwooda je prejel brzojav iz Slavne pri Postojni, da so doma prejeli paket in da mu je umrl oče, kakor tudi bratranec Frank Bizjak.

Avtna unija zavrnila ponudbo

Pogajanja s Ford Motor Co. se nadaljujejo

Detroit, Mich., 19. dec.—Unija združenih avtnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je zavrnila ponudbo Ford Motor Co. glede zvišanja plače za 12,4%. Voditelji unije so izjavili, da ne bodo umaknili zahteve za zvišanje plače za 30 odstotkov za vse delavce, ki so upošleni v avtni industriji.

Ponudbo je predložil uniji John S. Bugas, direktor Ford Motor Co. On je izjavil, da v bistvu predvideva zvišanje plače za 15 odstotkov na uro, zaeno pa je dostavil, da zvišanje plače ne bi stopilo v veljavo, dokler se produkcija avtomobilov in tovarnih avtov ne poveča na 80.000 na mesec. Tovarne Ford Motor Co. producirajo sedaj 46.000 motornih vozil-mesečno.

Richard T. Leonard, direktor divizije avtne unije, je zavrnil ponudbo, obenem pa je naznanil, da se pogajanja z reprezentanti Ford Motor Co. nadaljujejo.

Bugas je dejal, da bi zvišanje plače za 12,4% povečalo stroške kompanije za \$33.000.000 v prihodnjem letu.

Danes so se sestali vsi avtni unije z reprezentanti poracije General Motors v Washingtonu. Konferirali bodo s člani posebnega odbora, katerega je imenoval predsednik Truman, da izravna konflikt med unijo in korporacijo. Stavka proti korporaciji se nadaljuje. Oklicana je bila, ko je korporacija odbila zahtevo glede zvišanja plače za 30 odstotkov.

Zavezniki odobrili avstrijsko vlado

Izvolitev predsednika republike

Dunaj, 19. dec.—Avstrija je prišla v krog demokratičnih držav zdaj, ko je zavezniški svet za kontrolo države odobril listo članov nove vlade. Listo je predložil svetu v odobritev kancelar Leopold Figl.

Figl je predsednik katoliške ljudske stranke, ki je dobila večino sedežev v parlamentu pri splošnih volitvah, ki so se vršile pred nekaj tedni. Dasi ima Avstrija regularno vlado, bo kabinet tehnično legaliziran po izvolitvi predsednika republike. Na podlagi avstrijske ustave mora predsednik formirati vlado.

Novi avstrijski parlament se bo sestel v svojem zasedanju jutri in odobril imenovanje članov Figlove vlade. Naslednji dan bo parlament izvolil predsednika republike.

Pričakuje se, da bo za predsednika izvoljen dr. Karl Renner, vodja socialistične stranke in predsednik bivše začasne avstrijske vlade.

Amerika v svetovni organizaciji

Načrt sprejet v nižji zbornici

Washington, D. C., 19. dec.—Nižja kongresna zbornica je s 344 proti 15 glasovom sprejela zakonski načrt, da Amerika postane članica svetovne organizacije Združenih narodov. Svarilo peščice izolacionistov, da bo Amerika zavrgla svoje stare tradicije s sprejetjem načrta, je naletelo na gluha ušesa.

Načrt, da se Amerika pridruži svetovni organizaciji, je bil že sprejet v senatu s 65 proti sedmim glasovom. Amerika bo imela pet delegatov v svetovni organizaciji. Načrt daje predsedniku Združenih držav oblast uporabljanja ameriških čet za vzdrževanje in zaščito miru.

Proti načrtu so glasovali samo republikanci. Kongresnik O'Konski, republikanec iz Wisconsin, se je vzdržal glasovanja.

Vodja podpornikov načrta je bil kongresnik Bloom, demokrat iz New Yorka in načelnik odseka za zunanje zadeve. On je argumentiral, da bo kongresna zbornica s sprejetjem načrta le potrdila zagotovila ameriške delegacije, ki se je udeležila konference Združenih narodov v San Franciscu.

Kongresnica Jessie Sumner, republikanka iz Illinois, je v svojem govoru pobijala načrt. Izjavila je, "da bodo ameriške čete lahko poslale v vsaki kraj sveta in pomagale pri zasluževanju ljudstev v prilog imperializmu Velike Britanije in komunizmu sovjetske Rusije."

Kongresnik Smith, republikanec iz Ohia, je dejal, "da načrt daje predsedniku Združenih držav diktatorsko oblast in da bo lahko napovedal vojno brez sankcije kongresa." Drugi kongresniki so izražali dvom, da bi svetovna organizacija mogla vzdrževati in ščititi mir.

Oblast imenovanja ameriških delegatov za svetovno organizacijo je bila poverjena predsedniku Združenih držav. Vsek delegat bo prejel letno plačo \$12.000, načelnik pa \$20.000.

Packard Co. odločila 10.000 delavcev

Detroit, Mich., 19. dec.—Packard Motor Car Co. je odločila 10.000 delavcev. George T. Christopher, predsednik kompanije, je dejal, da je odločitev posledica stavk v tovarnah, ki izdelujejo avtne priklone.

SVETOVNI MIR POD KONTROLO TREH VELESIL

Diskuzije o mednarodnih problemih na konferenci v Moskvi

STALIN SE VRNIL V KREMLIN

Moskva, 19. dec.—Agenda na konferenci zunanjih ministrov treh velesil—Rusije, Amerike in Velike Britanije—v Moskvi je bila revidirana. Vprašanje kontrole atomske energije je bilo potisnjeno na stran in diskuzije se nanašajo na mednarodne probleme, situacijo na Balkanu, Japonskem in v Perziji.

Dobro je, da se je ruski zunanji komisar Molotov izrekel za kontrolo svetovnega mira po treh velesilah. Ameriški državni tajnik James F. Byrnes in britski zunanji minister Ernest Bevin skušata pridobiti Rusijo za načrt, da atomska energija pride pod kontrolo organizacije Združenih narodov.

Molotov je zavzel stališče, da atomska bomba sploh ni problem za Rusijo. To ne pomeni, da je on proti načrtu, da prideta atomska bomba in energija pod kontrolo organizacije Združenih narodov. Mnenje prevladuje, da bo skupščina Združenih narodov v januarju imenovala posebno komisijo za kontrolo atomske energije v vojaških in nevojaških zadevah.

Ruski zunanji komisar polaga večjo važnost političnim razlikam, ki so izzvale trenje med tremi velesilami. Te se nanašajo na balkanske države, Japonsko in Perzijo. Upanje je, da bo prišlo do sporazuma o tem vprašanju na konferenci. Za dosego sporazuma so potrebni kompromisi.

Osebe, ki so se udeležile konference zunanjih ministrov v dvorani palače Spiridonovke, so ponovno naglasile, da se razgovori vrše v atmosferi pripravljenosti. To pomeni, da se vse dobro razvija. Zunanji ministri so včeraj konferirali tri ure in 15 minut.

Premier Stalin se je vrnil v Kremlin po 68 dneh počitnic, katere je prebil v letovlaku na Krimu ob Črnem morju. Sovjetski uradniki so zagotovili Byrnesa in Bevina, da je Stalin zdrav. Pričakuje se, da ga bosta obiskala v Kremlinu.

Dogovor med osiščem in Rusijo?

Dokument bivšega japonskega premijera objavljen

Tokio, 19. dec.—Dokument, katerega je objavil sin bivšega japonskega premijera Fumimara Konoyeja, razkriva, da je Rusija pozno l. 1940 v načelu odobrila dogovor z osiščem glede razdelitve vzhodnega sveta v sferi štirih držav.

Konoye, ki je bil predsednik treh japonskih vlad v šestletju pred zavratnim napadom na Pearl Harbor, je izvršil samomor zadnje nedelje iz bojazni pred aretacijo po ameriških avtoritetah.

Dokument vsebuje izjavo bivšega japonskega zunanjega ministra Matsuoka. Ta pravi, da ga je Berlin informiral, da prideta Indija in Perzija pod rusko sfero vpliva, Japonska naj bi dobila kontrolo na Pacifiku in Kitajskem, Nemčija naj bi dobila centralno Afriko, Italija pa severno Afriko.

Dokument bivšega japonskega premijera trdi, da nista ne Nemčija in ne Rusija nameravali skleniti dogovora. Bila je le poteza obeh držav v škodo Japoniki.

Kaišek pozdravil Trumanovo izjavo

Predsednik razume situacijo na Kitajskem

Čungking, Kitajaka, 19. dec.—Generalissimo Čiang Kaišek je na sestanku s časniki pozdravil in pohvalil deklaracijo predsednika Trumana, v kateri je priporočil podvzetje akcije, ki naj bi končala civilno vojno in omogočila enotnost vseh kitajskih grup; ki se kavsajo med seboj. Kaišek je dejal, da je Truman dobro podučen in da razume situacijo na Kitajskem.

Kaišek je izrazil upanje, da bo prišlo do sporazuma med centralno vlado v Čungkingu in komunisti. Slednji zahtevajo razširjenje podlage kitajske vlade, v kateri naj bi bile vse grupe reprezentirane. Kaišek je dejal, da bo skupščina, ki se sestane v maju, razpravljala o tem vprašanju.

Sestanek med Kaišekom in časniki je bil aranžiran v Peipingu. Kaišek je po razgovoru s časniki odletel v Nanking, kjer se bo sestel z ameriškim generalom Marshallom, ki je bil imenovan za poslanika v Čungkingu. Pričakuje se, da bo Marshall danes dospel v Nanking.

"Veseli sem, ker je predsednik Truman ponovno pojasnil ameriško politiko na Kitajskem v svoji deklaraciji," je rekel Kaišek. "Jaz obdajem Trumana, ker je demonstriral razumevanje situacije na Kitajskem. Kar je predsednik zdaj izjavil, sem jaz priporočal že pred tremi leti. Upam, da bo prišlo do sporazuma med centralno vlado in komunisti."

Stassen okrcal za govornike izolacije

Atomska bomba mora priti pod mednarodno kontrolo

Chicago, 19. dec.—Harold E. Stassen, bivši governor Minnesote, je v svojem govoru okrcal zagovornike izolacije Amerike in se je izrekel za mednarodno kontrolo atomske bombe. Kontrola naj bi bila v rokah posebne komisije organizacije Združenih narodov.

Stassen je govoril na letni seji Chicago Restaurant Purveyors Assn. v Palmer Housu. On je bil nedavno odpučen iz mornarice.

"Samo eden odgovor je glede bodočnosti atomske bombe in energije," je dejal. "Ta je, da mora priti pod mednarodno kontrolo. Samo organizacija Združenih narodov naj bi razpolagala z atomsko bombo. Ta naj bi izvajala tudi policijsko oblast po vsem svetu, da se prepreči agresija. Policijsko silo naj bi tvorila mednarodna letalska sila, organizirana iz prostovoljcev vseh držav. Amerika ne more držati svojih rok proč. Vsi vemo, da ne moremo ograditi Amerike z velikim plotom. Izolacija v dobi atomske bombe ni mogoča. Ako bodo sebični interesi držali luč ali kontrolirali naše smernice, bo prišlo najtemnejše poglavje v naši zgodovini."

Seji je predsedoval Grover Cleveland, predsednik organizacije.

Odpuščeni vojaki se ne morejo vrniti domov

San Francisco, Cal., 19. dec.—Čez 82.000 odpuščenih vojakov se nahaja v tem mestu, Los Angelesu, Seattleu in Portlandu, a se ne morejo vrniti domov zaradi pomanjkanja vlakov. Izgleda, da bodo morali prebiti božične praznike v teh mestih.

AKCIJA PROTI VODITELJEM NACIJSKIH GRUP

Nova faza v prosekuciji vojnih zločincev

BORMANNOVO PISMO CITIRANO

Nuernberg, Nemčija, 19. dec.—Ameriško tožilstvo je premerilo zgradbo piramide nacijskega političnega sistema z namenom, da pritira pred sodišče 600.000 voditeljev krajevnih organizacij nacijske stranke. Ali so dosegli svoj namen, ni gotovo.

Dvom je izrazil sodnik Jeffrey Lawrence, ki predseduje obravnavi proti 20 vodilnim nacistom, ki so obtoženi vojnih zločinov. Britsko tožilstvo je zavzelo stališče, da zavezniški tribunal ne more poseči na dno nacijske politične hierarhije.

Robert G. Storey, pomožni ameriški prosekutor, je odprl novo fazo v prosekuciji nemških vojnih zločincev. Dobil je oporo pri Robertu H. Jacksonu, glavnemu ameriškem prosekutorju. Jackson bo navedel razloge, zakaj je treba člane šestih nacijskih organizacij potisniti v seznam vojnih zločincev. On je zavzel stališče, da je včlanjenje v teh organizacijah zločin.

Mnogo izmed 600.000 voditeljev nacijskih krajevnih organizacij je v ječah. Postavljeni bodo pred sodišča, ko bo sedanja obravnava proti vodilnim nacistom v Nuernbergu zaključena. Storey je dejal, da je 600.000 nizko število. Značati bi moralo najmanj dva milijona.

Storey je dalje rekel, da so voditelji krajevnih nacijskih organizacij odgovorni za storjene zločine. Na vesti imajo mučenja in umore milijonov ljudi v koncentracijskih taboriščih.

Storey je citiral vsebino pisma Martina Bormanana, Hitlerjevega pomočnika, ki še ni bil prijet in se obravnava proti njemu vrši v odvisnosti. Pismo vključuje detajle nacijske zarote proti človeštvu in civilizaciji.

Ako bo poteza ameriškega tožilstva uspešna, bo omogočena akcija proti vsem voditeljem krajevnih organizacij nacijske stranke.

Admiral Halsey proti enotnemu poveljstvu

Washington, D. C., 19. dec.—Admiral Halsey je dejal, da je argument v prilog enotnemu poveljstvu armade in mornarice, ki naj bi povečalo učinkovitost oboroženih sil, poln luknji. Enotno poveljstvo bi le povečalo konfuzijo. Halsey je nastopil tuden senatnim odsekom za vojaške zadeve, ki vodi zaslišanja o združitvi armade in mornarice. On je predlagal, naj poveljstvo ostane v rokah članov štabov armade in mornarice.

Angleški izdajalec Amery obešen

London, 19. dec.—John Amery, sin bivšega državnega tajnika za Indijo, je bil obešen na dvorišču jetnišnice Wandsworth. Sodišče ga je obsodilo v smrt na obtožbo veleizdajstva. Amery je bil v službi nacijske propagande v teku vojne in je po radiju pozival britske vojne ujetnike, naj stopijo v nemško armado in se bore proti Rusom.

Produkcija atomskih bomb se nadaljuje

Washington, D. C., 19. dec.—Dr. John Simpson, uradnik federacije znanstvenikov, je dejal, da tovarne, ki izdelujejo atomske bombe, še vedno obračajo 24 ur na dan. On je profesor na čikaški univerzi, ki je pomagala pri razvoju atomske energije.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benevolent Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$3.00 per year. Chicago and Cook County \$3.50 per year. Foreign countries \$5.00 per year.

Cash orders payable to the order of the National Benevolent Society, 3357-39 So. Lawndale Ave., Chicago 28, Illinois.

Advertisements on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s Slovinci

PROSVETA

3357-39 So. Lawndale Ave., Chicago 28, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

—1945—

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1945), poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovno jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

Stanovanjska kriza—III

Strokovnjaki so izračunali, ako hoče Amerika rešiti svoj stanovanjski problem, tedaj bi morala izdelati program, po katerem bi vsako leto skozi deset let zgradila najmanj pol milijona novih stanovanj—nekateri ekonomski postavljajo to število na 1,750,000 novih stanovanj na leto. Le s takim gradbenim programom bi bilo mogoče odpraviti slumske predele po mestih in tudi slaba stanovanja po deželi.

Yes, tudi po deželi in po majhnih mestih ali vaseh je milijone starih, napol razbitih hiš, ki potrebujejo bodisi velikega popravila in moderniziranja ali pa popolno porušenje in zgradnjo novih hiš, ki bi odgovarjale tako znanemu ameriškemu standardu. Ta standard vključuje električno razsvetljavo in sanitarne naprave s tekočo vodo, kopalnico in moderno kurjavo.

Faktično je v deželi milijone družin, ki še danes živijo v enakih stanovanjih kot so živeli njih predniki pred 50 ali 100 leti—brez vsake udobnosti; in to ne samo po deželi ali po majhnih naselbinah, marveč tudi po mestih. Tudi v Chicagu boste še dobili "stanovanje" brez notranjega strnišča ali celo brez elektrike! To je sicer redkost, niso pa redka stanovanja brez kopalnice. Teh je tukaj še na tisoče, kakor tudi po drugih mestih. Roosevelt je včasih omenjal, da živi v takih stanovanjih ena tretjina ameriškega prebivalstva—"ill clad, ill housed, ill fed," da rabimo njegov izraz.

Ameriki bi se ne bilo treba tresti pred nobeno brezposelnostjo, ako bi se vrgla v reševanje svojega stanovanjskega problema le s četrtino tiste energije kot se je vrgla v produkcijo za poraz obične. Sredstev ima dovolj—vsega gradbenega materiala, dovolj delavcev in tudi kapitala ji ne manjka. Slednje faktično ni najvažnejše. Važen je gradbeni material, ki je faktično edini kapital trajne vrednosti, in pa delavstvo. To dvoje je tisto, ki gradi vse vrednote, vse bogastvo. In Ameriki ne manjka ne prvega ne drugega.

Res je, da je danes na primer veliko pomanjkanje lesa in tudi izvežbanih gradbenih delavcev ni na izbiro. Ampak slednje ni noben problem, kajti delovne moči so tukaj in samo izvežbati jih je treba v gradbenih strokah. Tej potrebi bi se lahko zadostilo v par letih, samo priložiti je treba gradbene uniije, da odprejo svoja vrata potrebnemu številu novih vajencev. Pomanjkanje teh delavcev je valed tega, ker se v zadnjih 15 letih ni skoraj nihče učil za tesarja, mizarja, plumberja in druge stavbinske stroke. In glavni vzrok je bil v tem, kar je bilo skozi deset let pred vojno zelo malo dela v tej industriji in je bila velika brezposelnost tudi med gradbenimi delavci.

Bolj akuten je problem lesa, kajti dežela zelo naglo uničuje svoje gozdove—v zadnjih vojnih letih skoraj polovico hitreje kot raste les. Ampak ta problem je akuten iz daljšega vidika. Začasno pomanjkanje lesa, za kar so razni vzroki, bo v bližnji bodočnosti odpravljeno—računajo, da do prihodnje jeseni. Toda les bodo v marsikem nadomestili plastični izdelki, kakor tudi razne lahke nove kovine, in to posebno pri izdelovanju pohištva. Oboje: plastika in lahke kovine so šele na pragu svoje dobe; brez dvoma bodo tudi v gradbeni industriji igrale veliko vlogo in izpodrinjale les.

Drugega gradbenega materiala pa ne primanjkuje. Kar primanjkuje pri vsem tem, je volja s strani ljudstva in s strani vlade. Ni drugega. Toda—yes, primanjkuje še nekaj: nove socialistično orientirane masne stranke, ki bi narodu in vladi dala to voljo, kakor tudi konstruktiven program in cilj, za katerega bi se bilo ljudstvo pripravljeno boriti.

Dokler ne pride do nove politične regupacije v obliki nove masne delavske stranke s programom demokratičnega socializma, je v resnici zelo malo upanja, da se bo dežela resno lotila ne samo gradnje stanovanj v masnem obsegu, marveč še kaj drugega. Od starih kapitalističnih strank ni mogoče pričakovati ničesar konstruktivnega, kajti obne živita v preteklosti in cilj obeh je status quo in politične službe, ne pa blagostanje naroda. To pride v poštev le toliko, kolikor ni v konfliktu s stabiliziranimi kapitalističnimi interesi in profiti. Kjer kolbi imajo slednji trpeti, tam se vse konča. Zato je zastoj tudi v gradbeni industriji—v gradnji delavskih stanovanj. Ne samo zdaj, marveč že 15 let.

Drugo dejstvo je tudi, da dokler se ta industrija ne bo temeljito reformirala in modernizirala, toliko časa tudi ni upanja, da bo prišlo do kakšne masne gradnje domov in prenavljanja mest iz slumov v čedne stanovanjske predele. Prva potreba je znižanje gradbenih stroškov na tako stopnjo, da si bodo ljudje lahko gradili domove. Ampak o tem danes ni nobenega sluha.

Gradbeni stroški so danes vsaj za eno tretjino višji kot so bili pred Pearl Harborjem, in to kljub temu, da se plače gradbenih delavcev v tem času niso dosti zvišale. Zvišale so se predvsem cene materialu radi velikega profita, katerega omogoča monopolizmo med tovarniki in kontraktorji, kakor tudi med slednjimi in nekaterimi stavbinskimi uniijami. Na drugi strani grede tem monopolističnim oderuhom naravnost na roke mestne stavbinske regulacije. Tretji faktor so draga stavbišča, četrti arhaične gradbene metode.

V zadnjih 50 letih se je v vseh industrijah produkcija temeljito spremenila in modernizirala v smeri čim nižjih produkcijskih stroškov od kosa. Danes na primer dobite stokrat boljše avtomobil za trikrat ali petkrat nižjo ceno kot pred 30 leti: kljub temu pa avtni magnati še delajo velike ali naravnost gigantične profite in tudi delavci so na splošno boljše plačani kot povprečno v drugih industrijah. Toda če si hočete zgraditi hišo, vas bo stala vsaj trikrat več kot pred 30 leti. (Konec jutri.)

Glasovi iz
naselbinZBIIRANJE OSLEKE IN
OBUTVE ZA STARO
DOMOVINO

Cleveland, O.—Naši slovenski javnosti je bile že sporočeno, da je prišla organizacija SANS po vsej Ameriki s kampanjo za zbiranje ponošene obleke, obuvala, konzerviranega mleka itd. za naše trpeče in v pomanjkanju živih rojake v Sloveniji.

Vse to delo v Clevelandu vrše podružnica št. 39, 48 in 106 SANSa s sodelovanjem naših vrlih Progresivnih Slovencev. Vsaka podružnica v svojem delokrogu, to je v naših narodnih domovih, vrši to delo in ima določene prostore za neobhodno potrebne potrebine.

Kampanja je v teku ta mesec. Torej, ali ste že kaj pripomogli oz. storili v prid tej nabiralni akciji? Ali ste že pregledali, če imate kaj, kar bi lahko oddali in s tem pomagali našim namigim in bosim rojakom v Sloveniji? Oni bodo zelo trpeli to zimo valed pomanjkanja in marikateri bo umrl, ko ne bo dovolj oblačila. Pisma, ki prihajajo iz stare domovine, dovolj jasno prišajo o stanju slovenskega naroda. V zadnjem pismu, ki mi ga je pisal moj brat, me prost, naj mu pošljem vsaj eno srajco, ker nima nobene, prav tako ne čevljev. Še pred vojno so bili oblačeni siromašni, po letih pa je še toliko slabše in so celo vse cunje ponosili. Tako mi piše brat, tako vam pišejo vsi sodružniki. Res, da je potrebno, da pomagamo najprej svojim, toda vsi nimajo sorodnikov v Ameriki in ti prav tako ali pa še bolj potrebujejo naše pomoči.

Iz pism lahko razvidite, da tam ne morejo kupiti obleke in drugih potrebščin, ker jih ni, ker je bila država skoro vsa opustošena. Predno bodo zopet vse to popravili in se izlekli iz bednega stanja, bo vzelo leta. Ako jim ne bomo mi, njihovi krvni bratje, in sestre, pomagali, kdo jim bo? Torej zavedajmo se tega vsi brez izjeme, pa če nam ugaia sedanja vlada v Jugoslaviji ali pa ne! Tu ne gre za vprašanje, kdo je danes v vladi, temveč v koliko moramo pomagati in olajšati trpljenje nedolžnih otrok, starčkov in žena.

Slovenski narod je že doprinesel dovolj žrtv za svojo osvoboditev, zato ne smemo dopustiti, da bi bilo še več žrtv. Rojak prispevaj, daj sestra, živuj brat za brata! Zavedajmo se svojih dolžnosti!

Hvale vredno kampanjo vodi tudi naše poštvalne žene in dekleta od Progresivnih Slovencev, ki bodo priredile tako zvani "Children Shower". Apeli ram, da pomagamo Progresivnim Slovincem, da bi vsakdo skuhal obleči v tej zimi vsaj eno slovensko siroto. Zato so poslale apel na vsa društva in slovensko javnost, da pri tem sodelujejo. V ta namen bodo imele 28. dec. posebno prireditve, in sicer v SND na St. Clair ave.; pričetek ob osmih zvečer v spodnji dvorani. Tudi pri tem sodelujejo vse podružnice SANSa. V ta namen lahko kupite kar se vam zdi primerno in oblečite nedolžnega otroka, slovensko siroto v Sloveniji. Če pa tega nečete, lahko prispevate v gotovini, nakar bodo naše vrle Progresivne Slovence same nabavile primerne stvari. Ne odlašajte, ne odrecite prošnji, kajti v Jugoslaviji je danes 80,000 sirot, ki nimajo svojcev.

Kar bomo zbrali Slovenci, bo razdeljeno med slovenske sirote. Torej bodimo humanitarni in storimo svojo dolžnost v tej kampanji!

Znano mi je, da je krogel 1 Progresivnih Slovencev daroval iz svoje blagajne \$200 v ta namen. Vsa čast našim zavednim ženskam! Tudi društva so se deloma odzvala temu apelu, tista, ki pa se še niso, upamo, da se bodo in tako storila svojo bratsko dolžnost. Ako ne morete obleke sami prinesiti, pokličite tega ali onega uradnika katere koli podružnice in bo prišel iskati. Seveda, če le morete, prinesite

sami, bodisi v SND na St. Clair ave., ali Društveni dom v Euclid. Okrožje na Waterloo rd pa ima svoj prostor na Calcutta ave.

Tisti, ki želi darovati prispevke za božične praznike, to je v tej kampanji, lahko to stori, da prinese in izroči enemu izmed tainikov podružnice SANSa. Spomnite se s kakim darilom tudi sirot v opustošeni Sloveniji. Vsek dar je dobrodošel. Naj bo ta kampanja res uspešna! Odvsnio je od nas vseh. Slovenski Cleveland, pomagaj; sodeluj! Doprinesi svoj delež! Naši rojaki v stari domovini neradi prosijo, toda silno so potrebni in ne morejo si drugače pomagati kot da se obrnejo do nas. Pomagajmo jim, da ne bodo omagali!

Društvene tajnike bi prosil, da pravočasno pošljejo naslove izvoljenih zastopnikov za podružnico 48 SANSa. Prav tako apeliram, da spregovorite dobro besedo na letnih sejah in darujete v ta namen in izročite denar ob pravem času, da čim več zberemo skupaj v teku te nabiralne akcije. Posamezniki pa prinesite darove k spodaj podpisane mu v trgovino, če ne bi mogli dobiti prostora na Calcutta ave., ali da bi bilo ob taki uri, ki ne bi bila za vas prikladna.

Za podružnico 48 SANSa:

J. F. Durš, tajnik.

GLAS IZ ARGENTINE

Cordoba, Argentina.—Ze dolgo časa se pripravljam napisati kaj za dnevnik Prosveto, ki je delavski list in ima mnogo zanimivih dopisov za delavce in društvenike. Velika škoda, da nimamo tu slovenskega lista. Imamo samo časopis Jugoslovanski izseljenički Vjestnik, toda v njem je samo nekaj kolon slovenskega čtiva.

Moje besede so naslovljene vsem čitateljem Prosvete, prijateljem in znancem, ki jih imam praej v Severni Ameriki. Če se ne motim, imam tudi nekaj sorodnikov. Mnogokrat se spominam na našo rodno grudo, na tisto majhno vasico, ki leži tik ob Kolpi za hrbtom Metlike, tam daleč na krasnem Dolenjskem. Doma sem iz vasi Radoviče. Po domače so nam rekli Tončičevi. V to deželo sem prišla pred osmimi leti. To toplo deželo le bolj malo poznam, kajti kmalu po prihodu sem se omočila. Moj mož je Janez Movern iz Dragomlje vasi od Suhorja. Kdo ga ne bi poznal. Kadar smo šli na žegnanje na dan sv. Jožefa, je bilo res lepo. Vsega tega ni tukaj.

Ko sem bila še doma in iskala potnega lista za to deželo, je dejal neki Amerikanec, naj se nikar ne podajam v to cigansko deželo, ker je zelo slabo. Toda tudi tukaj se lahko lepo živi, če ima človek dosti "psičkov". Lahko se kupi, kar si počeli arce. Danes lahko vsak delavec živi prilično udobno, ker plača je dobra. Res da so živila draga, vendar pa če se pridno hrani, ima človek lepo življenje. Večina naseljenecv si je postavila svoje hiše in spravila skupaj nekaj prihrankov za deževne dni.

Podpisana še ni občutila tu nič slabega. Dobila sem pridnega in delavnega moža in tudi spimo pod lastno streho. Tukaj nas je

lepo število Slovencev iz vseh krajev. V Cordobi imamo svoje društvo, katero obstoja že precej let, toda zmeraj je bilo na enem mestu. Vemu so bili krivi prejšnji odbori, ki se niso zanimali za drugo kot prepire.

Pred nekaj leti pa se je stvar obrnila. Res je bilo veliko dela, da so mladi ljudje pristopili v društvo oz. odbor. Stari odborniki so dvomili v uspeh, češ, kaj bodo naredili tisti mladiči, ki nimajo nobenih izkušenj. Nekako meseca februarja 1942 je prišel na krmilo organizacije novi predsednik v osebi Antona Stepana. (On je doma iz vasi Ravnac od Suhorja, po domače pa so mu rekli Orejhar.) S svojim novim odborom je pričel delati in društvo je imelo že v mesecu decembru lasten dom, v katerem smo še istega meseca plesali. Seveda, majhno društvo ne more imeti velike stavbe, vendar pa nam ni bilo treba več najemati prostora za veselice in plačevati najemnine.

Torej kar niso mogli stari odborniki izvršiti v 15 letih, so mladiji spravili v kratkem času. Vzrok za to je pač ta, da so mladi bolj energični in se ne ustrašijo nobenih zaprak. Predsednik Stepan se ne boji trdega dela, zato z njim vsi kooperirajo in tako gre vse delo naprej kot po loju.

Dne 25. avgusta smo proslavljali društveno obletnico in otvoritev novega prostora. Bilo je res lepo, poleg tega smo imeli tudi predvajanje filmov, katere je preskrbel naš tovariš Stepan. Videli smo, kaj vse je počenjala nemška pošast z našim narodom v stari domovini. Hvala odboru, ki si tako prizadeva. Le naprej po začrtani poti, pa bo vse prav!

Vsi moramo pridno delati za našo organizacijo, če hočemo, da bomo kaj dosegli. Upanje imam, da bomo imeli prihodnje leto sklad, iz katerega bomo izplačevali članom podporo v primeri nesreče ali bolezni.

Podpisana ima v Severni Ameriki strica, ki se piše Matija Tomšič. Pred leti se je nahajal v New Yorku. Ako bi čital te vrstice, naj se kaj oglasi. Moj mož pa ima strica v Pueblu, Colo. Tudi on se naj kaj oglasi. Imam tudi sestrično v Zedinjenih državah in njeno ime je Marija Slanc. V Kanadi pa živi sestrična Neža Petrič. Obe sta doma iz Trnovca pri Metliki. Tudi one dve se naj kaj kmalu oglasi!

Ob tej priliki se moramo zahvaliti rojakinjam Anne Strle in Katherini Krainz in več drugim, ki so nam priskotili na pomoč ter poslali lepo število knjig za našo društveno čitalnico.

Tukajšnjih razmer vam ne morem opisati, ker nisem političarka. Reči pa morem, da se tudi v tej deželi duhovniki vse preveč vtikajo v politiko. Za nje bi bilo bolje, da bi se držali oltarjev. Sedaj imamo veliko sučo, dežja nismo imeli že od decembra meseca 1944. Polja so prazna in vse kaže, da bomo imeli še večjo draginjo.

Rada čitam dopise v Prosveti, med njimi tudi od Kristine Kastelic. Tudi tu smo čitali z zanimanjem življenjski opis starega naseljenca Vertina. Povabila bi ga k nam, samo smo preveč oddaljeni. Naša sosedka Marija Jonke (po možu se piše Stonić) je doma prav iz Doblje. Ona je bila Vertinova sosedka v Doblju. Seveda, ona ni poznala starega naseljenca, pač njeni starši. Želim, da se bi rojak Vertin zopet kaj kmalu oglašil v Prosveti.

Marija Movern.

POZVEDOVANJE
RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill.—Sorodniki iz Evrope poizvedujejo za sledečimi Jugoslovani, ki so nekaj živeli v Chicagu: Mika Filipovic, Maria Lazitch, Luka Peyovich in Vukasin Ristic.

Ako bi kdo vedel, kje se katerra izmed zgoraj navedenih oseb nahaja, naj sporoči Ameriškemu rdečemu križu, 529 South Wabash Ave., Chicago 5, Ill., ali pa telefonira WABash 7850, Extension 370.

Rdeči križ.

BOŽIČNA VESELICA
DRUŠTVA 590 SNPJ

Cleveland, O.—Društvo Loyalties št. 590 SNPJ priredi svojo vsakoletno plesno veselico na božični dan, dne 25. dec. v Slovenskem domu na Holmes ave. Pričetek ob 8. zvečer. Igral bo Pekonov orkester. Vabljeni ste vsi, da se naše božične veselice udeležite.

Plačajte asessment dne 22. dec. v Slovenskem domu na Holmes ave. med 6. in 8. uro zvečer. To velja za vse člane društva 590 SNPJ.

V nedeljo, dne 23. dec. zvečer pa se bo v isti dvorani vršila veselica v počast našim veteranom, ki so se doalej vrtni v civilno življenje. Igrati bodo trije različni orkestri. Vstop bo dovoljen samo s povabilom. (Prišlo prepozno za uradno izdajo.—Ured.)

Rose M. Raines, tajnica.

LETNA SEJA DRUŠTVA
406 SNPJ

Buffalo, N. Y.—Naznanjam članstvu društva 406 SNPJ, da se bo vršila letna seja v nedeljo, 23. dec.; pričetek ob dveh popoldne. Zazeno prosim, da vsi plačate pravočasno asessment ob pravem času, da bom lahko pravilno zaključila računske knjige. Na seji bom tudi razdelila lepe stenske koledarje SNPJ. Udeležite se! (Prišlo prepozno za sredo.—Ured.)

Mary Kustich, tajnica.

BOŽIČNE PRIREDITVE

Hermisla, Pa.—Mladinski krogel "Junior Keystonians" št. 52 SNPJ priredi božično veselico s pestrnim programom v soboto, dne 22. dec. ob 8. zvečer v Slovenskih dvorani. Program vsebuje 13 točk, med temi dva kratka igrokaza. "Let There be Light" in "Santa is Late." Na sporedu bo več pesmic in deklamacij. Stari članovi mladinskega oddelka društev št. 87 in 613 SNPJ so vabljeni, da pripeljejo svoje otroke v dvorano, kjer bodo dobili lepa darila takoj po zaključanju programa.

V nedeljo, dne 23. dec. ob 6. zvečer se bodo v isti dvorani predvajali filmi o osvoboditvi Belgrade. Vstopnina je nizka in ves prebitek bo šel v pomoč bednim v stari domovini. Po programu bo ples in prosta zabava; igral ko Kubičev orkester.

Na božični dan, dne 25. dec. bo društvo "Keystonians" št. 613 SNPJ priredilo božično veselico v isti dvorani. Za ples bo igrala Frankova trojica. Vabljeni ste vsi, da se gotovo udeležite. (Prišlo prepozno za sredino izdajo.—Ured.)

Joseph Batia, 613.

PISMO IZ BEGUNJ
PRI LESCAH

Grayalika, Ill.—Sledeče pismo mi je pisal moj brat iz Begunji pri Lescah. Na poti je bilo tri mesece. Brat piše: "Prejel sem Tvoje pismo. Naslepla hvala!"

Kakor vami je že znano, smo imeli tu hudo vojno in obenem revolucijo, zato smo preživljali zelo težke čase. Nemec je okupiral našo državo 1. 1941 in začel uganjati strahovit teror. Najprvo je pričel izseljevati izobražence in bogatejše sloje, ob istem času pa je tudi izpraznil kaznilnico, da je potem v njo zapiral politične ljudi. Seveda, nekaj jih je pobegnilo v hribe in tako se je pričela borba. Pričeli so napadati Nemce, Nemci pa so za vsakega svojega vojaka ubili 10 do 20 Slovencev in tako je v Grašini pokopanih do 1000 naših ljudi in v Dragi okrog 200. Okrog in okrog imamo vse polno grobov.

V letu 1944 pa so pobegnili v hribe mnogi drugi in pričela se je borba na vseh straneh. Katerin sin je bil tudi v hribih, bil je ranjen in izgubil dečno nogo. Sedaj je bil izvoljen za tajnika v občini Begunje, da bo laže živel, kajti za težko delo ni sposoben. V vasi Begunje je kakih

8 do 16 mrtvih in pogrelanih, po drugih krajih pa so požgali cele vasi, posebno hribovske. Tudi Sv. Peter je pogorel prav zadnji dan, ko so odšli Nemci. Jaz sem imel precej sreče. Enkrat so mi vzeli sina, pa sem ga takoj rešil. Morali smo delati na obe strani. Partizani smo dajali hrano, za Nemce pa smo morali delati in dajati, tako da nam ni dosti ostalo, posebno zadnja zima je bila huda. Strašili so nas in smo morali večkrat v veliki nevarnosti nesti hrano v hribe.

Nekje noči so ubili Nemci 12 partizanov v Vasorjevi hiši, potem pa so partizani pobili mnogo Nemcev. In ubijanje se je nadaljevalo dan za dnem. Dne 4. maja pa so partizani zahtevali, da se mora posadka kaznilnice podati. In res so zavzeli kaznilnico, ampak komaj smo jo izpraznili, že je prišla pomoč in pričelo se je hudo streljanje, da smo imeli vse hiše prestrelejane. Reči moram, da sem imel srečo, kajti poleg mene so nekoga ubili, jaz pa sem srečno ušel.

Tako je bilo pri nas. Ljudje so zelo osveli od samega strahu, prav tako so zelo živčno izpraznili. Sedaj pa imamo nov režim, toda vsi niso zadovoljni z njim. Naj končam, drugič pa Ti bom pisal kaj več. Pozdravlja vse skupaj brat France."

Antonia Morela.

BOŽIČNICA SLOVENSKE
ŠOLE SND

Cleveland, O.—Učenci in učenke Slovenske šole S. N. D. bodo podali v nedeljo, 23. decembra, ob 3 uri popoldne v auditoriju, 6417 St. Clair ave., krasen božični program z igro "Vrabci," v dveh dejanjih, spisal Joseph Ribičič, petjem, deklamacijami in drugim varijantnem programom, pod režijo učiteljice mrs. Antoinette Simčić.

Po programu nastopi kot običajno tudi letos Miklavž, ki bo razdelil darove naslovljenecem, mladim in starim. Zato apeliram na vse, ki želite koga obdarovati, da prinesete zavoje pravočasno v urad tajnika S. N. D., 6409 St. Clair ave. Miklavž bo z veseljem razdelil vse dostavljene darove naslovljenecem.

To je običajna letna božičnica, od katere je šole dobeseren del odvsnia. Ima dvojen namen, in sicer: da okrepi blaginjo Slovenske šole SND in pa da učenci pokažejo javnosti, da so se nekaj naučili, kar bo njim in nam prav prišlo v bodočnosti.

Slovenska šola je temelj vsemu slovenskemu gibanju tukaj. Ako ne bomo negovali šole in vzgojili naraščajo, ki bo znal naš jezik, bomo mnogo prej izgubili, kot pa če imamo vsaj nekaj izvežbane mladine med seboj, ki bo za nami prevzela državne urade, vodila naše narodne domove in druge ustanove.

Zato je zelo važno, da z vsa uspešnostjo negujemo Slovensko šolo SND in ji pridobimo še več učencev, čim več mogoče, tem bolje za vse. Pouk se vrši vsako soboto, in sicer popoldne od 10. do 12. in popoldne od 1. do 3. v dvorani št. 2, vhod na 6417 St. Clair ave. Oba razreda poučuje mrs. Antinette Simčić.

V imenu Slovenske šole SND, naše mladine, vas vse vljudo vabimo na božično predstavo. Obenem pa se želimo zahvaliti društvom, ki so jim bila poslana vstopnice, ki so se tako lepo potrudili in razprolali večina vse dostavljene listke. Prav le pa vam hvala za vašo naklonjenost. Ostajam za Slovensko šolo SND. Vas

Erasem Gorshe, tajnik.

USPELA PRIREDITEV

Springfield, Ill.—Tako zvana božična prireditev, katero je priredil gospodinjski klub SDD v nedeljo večer, dne 9. decembra t. l., za člane ali delničarje in prijatelje doma, je bila nekaj izrednega in prikupljivega, kar je spričeval ves potek prireditve.

Prvotno se je nam nudilo vr deti v zgornji dvorani razne lepe premikajoče slike naravne lepote kot na primer Niagarske vodopade v poletnem in zimskem času. Nadalje so slike predstavljale skalnato hribovje iz države Colorada in tudi jako spretno veslače na deroči reki Colorado. Za tem smo videli razne grozne prizore iz sedanje vojne in pa hrabrost ameriških in ruskih armad ob času padea Berlina in drugih mest v Nemčiji.

Zadnja slika je pa tudi nam

(Dolje na 2. strani)

SOBOTA POPOLDNE V URADU ZA JUGOSLOVANSKO POMOČ

Anna P. Krasna

Uslužbeni v uradu za jugoslovansko pomoč (American Committee for Yugoslav Relief) so obvezani delati ob sobotah le nekaj ur. Tako je bil tudi v soboto, 8. decembra. Vse je odšlo, le mene je delo držalo. In ko človek ostane na delu sam, hiti, hiti, da se kar

kraju, s takim, ki zna angleško. Ena briga več, pa se bo že kako uredilo. Nazaj k delu, ponovno prekinjenem s telefonskimi klici in z obiski. Slovenka iz Brooklyna kliče in pravi, da je v svojem "Beauty Parlorju" nabrala nekaj obleke, naj pride k iskat in lahko ji tudi pošljemo kake letake in slično, pa tudi nabiralnik za pomoč jugoslovanski deci. Pridni naši Brooklyncani. Ravno pred poldnem so pripeljali več kot 1500 funtov nabranih stvari. Seveda naši stari znanci: Musich, mladi Jerry Corel, Bertok, pa mali Bertok, ki se je tudi mučil in pomagal nositi manjše zavoje na kup. H temu znatnemu kupu je bilo tekom popoldneva dodatnih še nekaj zavojev obleke in čevljev.

Iz Welfare Islanda je prišla postarna ženska in prinesla sveženj obleke. "Morda ni prav vse v čisto dobrem stanju," je dejala, "pa ljudje, ki so dali, sami nimajo veliko, pomagati pa želijo." Dve brhki mladi Amerikanci sta pustili tri precejšnje svežnje obleke in več parov čevljev, ki so jih dali. Imeli sta v avtu še nekaj blaga in sta postajali, da peljeta to v skladišče za španske lojaliste. Visok človek slovenskega izgleda je kar tiho prišel po veži in spustil na kup sveženj dobre obleke. Dejal je, da je njegovo ime že podpisano v knjigi, čemu bi ga spet beležili, saj ni taka reč, nekaj ponošene obleke. Tako se je nadaljevalo do okrog pol petih popoldne. Namenjena sem bila v trgovine, da nakupim to in ono za božič, pa je minil popoldan v uradu in kar vesela sem bila, da sem imela priliko videti toliko dobre volje in simpatije do našega ljudstva v starem kraju—za božič se lahko nakupi kadar je. Zdal je pomoč našim tamkaj prva. O tem so me še trdnje prepričali vsi ti ljudje, ki sem jih opisala zgoraj. Naj bodo v zgled tudi tebi, rojak in rojakinja, ki lahko kaj žrtvuješ za naše od vojne obubožane brate in sestre v stari domovini.

Zdal je vladal mir toliko časa, da sem mirno prevedla naslednje misli: "Čenjen: To je težka, topa obleka in zelo rad bi videl, da bi jo dobil kak partizan, ki jo bo uporabljal. Zelo bi mi ustregli, če bi k obleki priložili malo to onega, ki jo bo prejel. V beležki povejte, da pošilja ta ameriški profesor, ki želi s tem odplačati majhen del dolga ameriškega ljudstva ljudstvu Jugoslavije za njegovo borbo proti fašizmu.

"Jako bi me tudi veselilo, ako bi mi prinesli, da bi rad prejel pismo od prejemnika mojega daru—ne pisma zahvale, pač pa navadno prijateljsko pismo. Bom sam poskrbel za prevod. "Vsekakor mi sporočite, če ste prejeli zavoje, kakor tudi, če je srečno došel še en drug zavoj. Zdal je, da sem ga poslal pred par tedni. S pozdravi, Lloyd E. Thomas, University of Missouri, Department of Biochemistry, Columbia, Missouri."

Hotela sem takoj ustreči profesorju želji in napisati noto za neznanega borca, ki bo moral kmalu dobiti in nositi lepo rjavo obleko, katero je poslal ameriški profesor. Sredi stavka je spet klical k pozornosti telefon. Spet neka ameriška žena, ki bi rada vedela, če bi mogla "posloviti" ali "pohčeriti" kakoj jugoslovanski sirote. Ne da bi jo napačno razumela—želi le oskrbovati otroka z vsem potrebnim za obleko in slično od tuja—saj pač vem, da otroka ne more dobiti, čeprav bi kaj takega z veseljem storila. Dm. ji kolikor mi je mogoče pojasnila o tem in ji objubilim, da jo obvestim natančneje pišmenoma.

Zopet je nekaj minut mir, potem pa nenadno potrk na priprta vrata mlad človek in vpraša: "Se sme vstopiti. Objasni mi v kratkih besedah namen svojega obiska. Pravi, da ima nekaj lepih klasičnih del v angleščini in bi jih rad daroval za jugoslovanske študente, ki se učijo angleščine. Druga ne more dati, a to bi rad dal. Obenem pa bi rad navezal stike s kakim mladim jugoslovanskim človekom—z naobrazcem naprednega duha.

Med pogovorom sem šele opazila, da je mladi človek pred menoj delno pohabljen, najbrž od otroške paralize. Čudila pa sem se njegovemu razgledanosti o svetovnih problemih. V nekaj stavkih je posegel nazaj do španske civilne vojne in povezal to na kratko dobo mednarodnih hematij v jasno prikazano celoto načrta za strežje vzhajajočih se ljudskih množic. No, pa je uvidel, da sem zapeljena in se je poslovil ter objubil, da se zopet zgleda in prinese knjige—jaz mu oskrbim z naobrazcem in v starem

da se članstvo bolj zanima za društvene seje in prihaja v večjem številu na nje kot do sedaj. Ako bodo društvene seje dobro obiskane, je gotovo, da se bodo pričele tudi druge aktivnosti za društvo. Torej bratje in sestre, pričnimo delovati z večjim zanimanjem za društvo takoj ob začetku novega leta 1946.

John Goršek, st.

VSELOVANSKA PROSLAVA ZMAGE V SAN FRANCISCO

San Francisco, Cal.—Vseslovanski svet v San Franciscu bo priredil v ponedeljek, dne 31. decembra 1945, Silvestrov večer v proslavo zmage v Civic Auditoriumu; pričetek ob 8. uri.

Pokrovitelji te proslave so Earl Warren, governor, Robert W. Kenny, državni pravdnik, in mnogo drugih odličnih državljanov Californije. Na programu bo nastopila glasovita operna pevka Rudolphine Radil, ruski orkester "balalajka", tamburaški zbor, plesalke hrvaškega kola, češke narodne plesalke in veliko drugih točk. Orkester 30 članov bo igral za ples, mr. J. Cizkovsky, upravitelj.

Program bo vodil popularni radio-komentator mr. Sidney Roger. Govorniki bodo: mr. Jerome Politzer, zastopnik zveznega zakladničarja, mr. V. Vavilov, gen. konzul USSR, mr. Bohuš Beneš, gen. konzul Čehoslovaške, in dr. P. P. Marinović, Jugoslovčan iz Watsonville.

Prebitek od te prireditve je namenjen vojnim sirotam v Rusiji, Jugoslaviji in Čehoslovaški. Na proslavi bo prodaja zveznih bondov; ker bo to zadnji dan za prodajo teh bondov, naznanjamo vsem tistim, kateri želijo kupiti bonde, da jih kupijo na tej proslavi.

Južni Slovani v San Franciscu in okolici, pridite na to proslavo!

Za publicijski odbor: Matt Spoler.

Goering misli, da bo še vojna

Nuerenberg. — ONA. — Goering je prepričan, da druga svetovna vojna še daleč ni zadnja vojna, ter da bo tretja svetovna vojna kmalu izbruhnila.

To svoje mnenje je izrazil dr. G. M. Gilbert, psihologu univerze Columbia, ki je zdaj pridelen ameriški armadi in je preživel mnogo svojega časa z obtoženci. Goering se je izrazil napram dr. Gilbertu, da "je treba priznati veljavnost vojaških komand in njihovih ukazov, ker sicer ne bo nobene discipline v prihodnji vojni..." nakar mu je dr. Gilbert segel v besedo, češ, namen nuerenberške sodne obravnave je, da se prepreči izbruh novih oboroženih spopadov.

Goering se je nato nasmejal in odgovoril: "Prevelik idealist ste. Nove vojne so neizogibne, kajti vsak narod pozna le svoje egoistične koristi. Radi tega je popolnoma nemogoče preprečiti nove vojne. Prva bo kmalu sledila."

Dr. Gilbert je nato opozoril Goeringa, da je atomska bomba strašno orožje, da je nemogoče upoštevati možnost novih oboroženih spopadov. Goering je priznal, da je mogoče, da bi se ljudje bal uporabiti atomske bombe, ako bi bila vsem na razpolago. "Mi nismo uporabili strupenih plinov, ker nam je bilo znano, da jih imajo naši nasprotniki tudi. Dokler boste imeli vi Amerikanci atomske bombe, bodo drugi narodi na skrivno delali največje

Letna seja religijskega odbora

Dne 8. decembra se je vršila v New Yorku letna seja naše religijske akcije, ki jo je pred dobrim letom ustanovil Združeni odbor. Poslovanje je pod imenom War Relief Fund of Americans of South-Slavic Descent, njen pododsek, ki je imel namen in nalogo delovati med ostalimi Amerikanci, pa American Committee for Yugoslav Relief. Izkušnje enoletnega poslovanja so pokazale, da je bil tudi ta ameriški pododsek v veliki meri odvisen od pomoči, ki jo je prejemal od Amerikancev južnoslovanskega porekla. Dve različni imeni pa sta napravili precej konfuzije med našimi ljudmi in v mnogih slučajih je bilo delo z njegovim rezultatom vred duplicirano. Da se te napake odpravijo in vse delo koordinira, je bil na seji soglasno sprejet predlog, da se staro ime opusti in se vse naše religiozno delo v bodoče vrši pod imenom AMERICAN COMMITTEE FOR YUGOSLAV RELIEF, okrajšano ACYR.

Odbornikom je bilo na seji podano obširno finančno poročilo o enoletnem poslovanju ter referat o aktivnostih in dosežkih uspešnih številnih skupin, ki sodelujejo pri našem religioznem delu za Jugoslavijo. Ti računi in izčrpn referat bodo objavljeni v bližnji bodočnosti. Da se delokrog naših aktivnosti še bolj poveča in razširi tudi med Amerikanci, ki niso južnoslovanskega porekla, se je odbor povečal in razdelil v razne oddelke in komiteje. Istočasno je bilo naznanjeno, da je mrs. Eleanor Roosevelt sprejela častno predsedništvo našega odbora.

Sestav celokupnega odbora je sledeč: Častna predsednica — mrs. Eleanor Roosevelt; Sopredsednica — Zlatko Baloković in Louis Adamić; Podpredsedniki — Mihael Marinković, Joseph M. Martinac in Michael Evanoff; Tajnik — Harry Justić; Blagajnik — Mirko G. Kuhel; Pomožna blagajničarka — Anne S. Traven; Odborniki: George Kovacevich, Anthony Lucas, Fred A. Vider, T. O. Lisleman, dr. Kingsbury, dr. J. Freeman, Jacob Potofski, dr. DeWitt Stettin, Geo. Pirinsky, Stojan Pribečević; Finančni odbor: Joseph Zaverčnik, Joyce Baloković, Geo. Pirinsky, 2 imenuje predsednik, ter Mirko G. Kuhel in Anne S. Traven.

Direktorica poslovanja ga. Joyce Campbell je obenem poročala, da se kampanja za zbiranje obleke, obuvala, odelj itd. uspešno razvija ter da bo najbrž prekoračila kampanjo, ki smo jo vodili lansko zimo in pomlad. Aktivnosti ni opaziti samo med Jugoslovani, temveč tudi med drugimi Amerikanci, zlasti med unijami, igralnimi skupinami itd. V vidiku je sedaj velika kampanja sredi januarja in februarja izključno za jugoslovanske otroke, obenem pa se organizira posebni odbor, ki bo vodil kampanjo za restavriranje gledališke opreme, knjižnic in kol umetnosti, ki so utrpeli veliko škodo in uničenja za časa okupacije in osvobodilne borbe v Jugoslaviji.

Sejo je obiskal tudi poznani napore, da si jih preskrbe, in tako bo prišel dan, ko jih bo eden narodov uporabil. Zato pa je tudi nemogoče preprečiti novo vojno. Jasno je, da se bo našel narod, ki bo hotel prehiteti vse druge narode in udariti prvi."

poročevalec Stojan Pribečević, ki se je pred kratkem vrnil iz Jugoslavije, dalje g. Beno Habjančič, trgovski ataše pri ambasadi v Washingtonu, ter mr. in mrs. Fastau od UNRRA, ki sta se tudi vrnila iz Jugoslavije. Vsi so imeli mnogo zanimivih poročil o Jugoslaviji in zlasti naglašali veliko revščino in pomanjkanje ter potežkoče, ki jih ima s transportacijo UNRRA. Ta bo ob zaključku decembra v skupnem razdelila po Jugoslaviji za 500 milijonov dolarjev vrednosti žita, hrane, obleke, tovornih avtomobilov, poljedelskih strojev, živine za rejo itd.

Mirko G. Kuhel, tajnik SANS.

Trenje med francosko levico

Pariz. — ONA. — Dne 7. dec. je prišlo v francoski ustavodajni skupščini do prvega načelnega spopada med socialisti in komunisti. Socialisti, katere je podpirala ljudska republikanska stranka, so porazili komuniste v zadevi državne kontrole političnih strank. Vprašanje samo po sebi je malo znano in se tiče statusa političnih strank, ki naj postane del državne ustave. Dejanost pomeni zmaga združenih socialistov in ljudskih republikancev, da bo imel v bodoče urad, ki bo odvisen od države in ki ne bo pod neposredno kontrolo parlamenta, vplivno besedo nad političnimi strankami.

Socialisti so postavili 4 načela, katerim se bodo morale podrediti politične stranke: prvič, da mora biti več strank, drugič, da morajo stranke priznati osnovne človeške pravice, tretjič, načelo demokratične organizacije političnih strank, četrtič, da morajo vse stranke predložiti svoje knjigovodstvo in poročati o svojih denarnih sredstvih. Vse to so zdrava načela—noben resničen demokrat jim ne bo oporekal. Važnost zadeve ni v teh načelih samih, temveč v tem, da morajo priti v ustavo. Komunisti in večina neodvisnih opazovalcev se strinja v tem, da doli stvar po državni kontroli političnih strank, kar je samo po sebi največja negacija vseh prave demokracije.

Komunisti so v svoji razlagi, zakaj glasujejo proti, objasnili, da se popolnoma strinjajo z vsem posameznim točko, ter da so le proti temu, da se iz njih napravi državne zakone.

Socialistični prvaki, s katerimi se je razgovarjal naš korespondent, pravijo, da je Francija prišla tako daleč na svojem potu do socializma, da smo vključili politične stranke v ustroj države—kar je star socialistični ideal. Komunisti pa so mnenja, da je Francija šele začela delati svoje prve korake na potu socializma, ter da je državna kontrola strank radi tega le velika nevarnost za demokracijske svobode.

Francija bo pretrgala odnose s Španijo?

Pariz. — ONA. — Iz dobrih virov prireja vest, da bo Francija v najkrajšem času pretrgala diplomatske odnose s Francovo Španijo. Istočasno je izvedela Overseas News Agency, da sta prispela tajno v Pariz ministri za vojno in minister za notranje zadeve nove španske republikanske vlade, ki je bila nedavno osnovana v Mehiki. Cilj njunega potovanja je, da se pogajata s francoskim zunanjim ministrom v zadevi priznanja španske vlade.

ŠE O TRSTU IN ŠE O PRIMORSKI

Napisal dr. Metod Mikul

Nikdar ne bom pozabil velikih dni ob koncu letošnjega aprila in v začetku maja. Fašistična Nemčija se je podirala hitreje kot domine in vsak dan je prinesel toliko novic, da vse nismo mogli niti več premisliti. Zadnjega aprila mi je dejal Peter (Boris Kidrič) in Lidija (Sentičurca)—bili smo takrat v Skadru—naj se odpravim v Trst. Kot je bilo takrat že vse mogoče, je bilo tudi to.

Na Bazovici so nas obiskovale nemške grane, kjer je bilo zelo težko likvidirati eno izmed obrežnih nemških baterij in mornarico, ki jo je bilo v zalivu še mnogo, na Opčinah pa se velika in nadvse zagrizena sovražna skupina ni in ni hotela predati. A Drapšin in Siljevič (poveljnika) sta se samo smejala in nikdar vsa tri leta nisem videl veselejšega komandanta in komisarja. Vsi smo vedeli eno samo: Trst je naš in osvobodili ga bomo s svojimi lastnimi silami. Dalmatinci, Hercegovci, Bosanci, Srbi, Makedonci in naš slavni IX. korpus so se pripravljali s pesmijo na zadnji in odločilni juriš.

Trst je padel in po njem se je kadilo, da je jemalo sapo in vid, a se mi je zdelo vse to lepše, kot če bi bil pri veliki maši. Stali in obstali smo na svobodnem obrežju sinjega Jadrana, ki je bil miren in tih. Prav živo sem se takrat spomnil dobro opisanega prizora v Finžgarjevem "Pod svobodnim soncem", kako naši pradedi začudeno ogledujejo in prisluškujejo močnemu bizantinskemu morju. Ta prizor je bil sličen našemu, razlika je bila le v letih, kraju in orožju.

Tudi pred nami se je odpirala velika in široka vozna pot, osvobodjena in zato sposobna prinašati najlepše in najboljše dni. Nihče od nas se takrat ni spraševal: Čigav je Trst? Kajti mimo nas so korakale trume nemških in fašističnih ujetnikov, svobodoljubno tršaklo ljudstvo pa nas je pozdravljalo. Trudni smo polegali po tleh in drugi in tretji dan se je ponavljalo isto, nato šele, ko so padle tudi Opčine, ko so naši vsaj za silo še prestali ogromni vojni plen, v mestu že trdno vzpostavili red in oblast, so prišli v Trst prvi zavzemalci izvidniški tanki. Za temi jih je prišlo še več. V vseh teh dneh smo pokopali do osem tisoč naših borcev. Kot takrat, tako danes dovolj glasno pričajo, kdo je mesto osvobodil.

Osvobodjenje ostale Primorske je bilo lažje. Četniki so nudili povprečen odpor le v Brdih, od koder so se prebili na zapad in se tam predali, od Nemcev pa je skupina več desetstotil mož, ki se je skušala rešiti od Reke proti severozapadu. V naših kleščah pri Ilirski Bistrici kapitulirala.

Vsak pošten in zaveden Slovenec z zanimanjem in neustojno prebira v teh dneh poročila o delu v Londonu, od katerega naj bi bila odvsnata usoda Primorske in Trsta. Spričo neopodbitnega dejstva, čigav da je vsa ta svet in kdo je vse to osvobodil, bi ne bila potrebna prav nobena skrb, če bi ne bilo inenajde od sonca, da fašizem še živi, da je bil v Milanu obsejan na ogled samo ustreljeni Mussolini in ne ves italijanski fašizem in da italijanski zunanji minister de Gasperi (sedaj premier — op. SANSa) še vedno brekne na stare imperialistične strune. Še enajst zakrkneli imperialisti, da bi po naši zemlji gradili vojaške ceste in vojašnice v katerih bi bila imperialistična armada, tieta armada, ki se je danes nezakonzovano drži slovenska kri. dim naših pogorišij in stotisočera prokletstva ponižanih slovenskih sre.

Ne zahtevamo te zemlje. V hrušti "zahteva" je skrita beseda "sila" s silo na jemlje le tisti, ki ni v pravici. To zemljo danes zahtevajo ponovno le tisti Italijani, ki se jih še vedno drži dihih Mussolinij. Mi danes kot zmagovalec, zvesti in dosledni zavzemalci velikih zavezniških sil se spet izgovarjamo na to, da bi se izognili kriviti nekajenlastne imperialistične strune. Duhovito in v gubah naših zavezniških sil, da bi po naši zemlji gradili vojaške ceste in vojašnice v katerih bi bila imperialistična armada, tieta armada, ki se je danes nezakonzovano drži slovenska kri. dim naših pogorišij in stotisočera prokletstva ponižanih slovenskih sre.

Meje pa se morajo urediti tako, kot se nujno morajo. Ker je Titova Jugoslavija demokratična, so vsemu, še tako malenkostnemu italijanskemu žiljuju zaščene vse pravice enakopravnih in enakovrednih narodov, in sosed želi poleg sosedu živeti kot človek in ne kot volk.

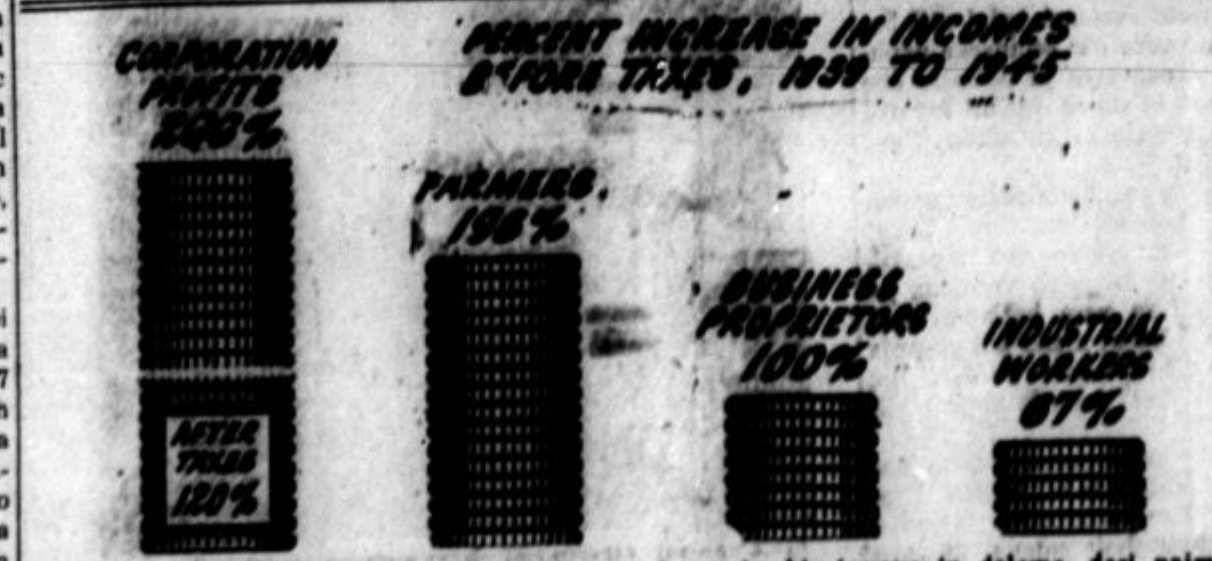
Kot enakovrednim in zmagovitim zaveznikom naj erte in ljube rečejo po naši zemlji in po naši krvi! Z nami so štiriletna borbe in končna zmaga in na teh črtah naj: Stoj! Ne moreš dalje, tu je meja, hica, mina, carina in karabinjer, ko je onkraj erte ostal še moj rodni brat, mati in sestra, moj tovariš v dolgi borbi za osvobodjenje in bratstvo!

(Slovenski Poročevalec, 26. sept. 1945.)

SANS.

V Prosveti so dnevno svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Rektor ljubljanske univerze

Vojna je bila zelo dobičkonosna za korporacije, farmarje, biznismene in deloma, da bi najmanj tudi za delavce, kar lahko vidite v profilih in dohodkih. Dokler bo kdo koval profite, posebno velike profite na račun človeške krvi in razsejanja, bo vojna težko odpraviti.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

Mladenč pa se je upiral: njegovo srce ni po-
zelelo ženske in zvesto je hotelo ostati svoji cer-
kvi. Pretrpel je mnogo muk, a trpel je sta-
novitno. Videlo se je, da mu mlada vdovica ne
povzroča nikakšnih izkušenj: če se je včasih,
ko je pri kosilu jedel njeno pečenko, naslonila
na njegov stol, se je takoj presedel na drugi
stol. Mati in oče sta bila žalostna, Dagarinka
pa se je kar zvijala od obupne svoje ljubezni.

"Saj je vendar duhovnikov preveč," je tar-
nala mati. "Se v lemenat vseh ne morejo vzeti!"

"Jaz pa," je vzdihnila Dagarinka, "jokam ves
dan, ko merim spice! In kupčija gre tako do-
bro!"

Pa tudi kupčija ni napravila svojega vtisa.
Teolog Vincencij je preziral prejkolesje polno-
prane lepote svoje vročkovne sosedice in z vso
prijaznostjo je poslušal pobožne poduke v seme-
nišču. Še vedno ni imel druge želje, nego prej-
kopreji zapeti novo mašo.

Mati Mica pa se je posluževala vsakovrstnih
sredstev. Na semnju meseca januarja je iztak-
nila staro ciganko, ki ji je naznanila celo vrsto
zanesljivih pripomočkov, s katerimi se pridobi
ljubezen trdovratnih mladeničev. Mati ji je mo-
rala preskrbeti malo las, ki jih je sinu v spanju
odstrigla. Zaljubljena vdova jih je razrezala
na drobne kosčke ter jih pometala v kupo bre-
žanke, da je potem vse to izpla. Nato je svoje-
ročno oprala pražnjo mehko rjuho, na kateri
je bila poprej spala štirinajst dni.

Mati Lunkmanka je oprano rjuho prevzela
ter jo skrivoma spravila sinu v posteljo, da je
štirinajst dni ležal na nji. A tudi pripomočki
stare ciganke so bili brezuspešni!

Napoleon, kar je bilo pričakovati, je nastalo
iz vsega javno pohujšanje. Vsa Ljubljana se je
za prečete to vprašanje ravno tako zanimala
kakor za pripetljaje na kongresu. Naravno je
tudi, da se je žensstvo poprijelo te stvari, in
čisto naravno je, da je posebno žensstvo šent-
petrske župnije bilo na nogah. To žensstvo je
bilo soglasnega mnenja, da Dagarinka lemenar-
taria ne sme dobiti in da je za faro pravzaprav
velika sramota, da faranka na tak način hoče
cerkvi maščnika odjediti.

Ko je mati Mica na Svečnico zjutraj prišla
k maši, jo je pričakovala pred cerkvijo tolpa
različnih žensk, da ji zabranijo vstop v božji
hram. Že so se glasile ostre besede, že so se
iztegle nežne roke po Dagarinkinih kitah, in
gotovo bi se bil vnel pretep, pri katerem bi
bila brez dvoma tekla kri matere Špikramar-
ice, da nista prihitela na lice prepira gospod
Janez Bedenčič, tedanji šentpetrski župnik, in
Jože Rome, njegov kaplan. Oba sta z velikim
naporom ukrotila množico, tako da je gospe
Dagarinka lahko pobegnila ter zdravo odnesla
svoje telo. Ostala pa ji je velika sramota, a
tudi ta je ni izporkorila: njena ljubezen do se-
meniščnika se ni ohladila, nasprotno, z vsakim
dnem je plapolala z višjim plamenom.

Rodil se je torej javen škandal, in duhovska
oblast je morala sama skrbeti, da se najhitreje
odpravi. Škof Avgustin je sklical v posvetova-
nje nekaj kanonikov in semeniških profesor-

jev, da bi določili, kaj je učiniti, da bi se
spravila s sveta delikatna afera. Ugibalo se je
mnogo, naglašalo se je, da bi bilo škoda vzor-
nega mladeniča, ki ga niti najmanjša krivda
ne zadeva, in da bi morda kazalo, če bi mu
škofja milost pridobila kako mesto v semenišču
sosednje dieceze. Končno se je oglašil gospod
Jakob Zupan, "der Gottesgelehrtheit Doktor,
Professor des Bibelstudiums des alten Bundes",
ter lakonično izpregovoril: "Dajte ga babinici!
Drugače mu bo pozneje, ko bo kot maščnik v
gorah tlačanil, krvavo žal, da je bil v teh časih
tak tepec in tako od Boga zapuščen telček!"

Z ozirom na verno pošteno hišo se je poveril
profesor Dagarin, naj vse pametno uredi in
naj položi na srce teologu Vincenciju, da bi ga
premilostivi škof vsekakor moral iz semenišča
odsloviti, čeprav ga tudi najmanjša krivda ne
zadeva.

Usoda maščniškega kandidata je bila s tem
odločena. Niso mu takoj vsega povedali, pola-
goma so ga pripravljali na žalostni konec. Še
vedno je hodil v semenišče s knjigami pod
pazduho, ali zahajati je moral tudi v hišo Ma-
rije Dagarinke, kamor ga je profesor Dagarin
sam vabil. Temu vabilu se je moral mladi
tensuratus pokoriti, kar je baš samo ob sebi
umevno. Vdova pa je pri tem silno previdno
postopala. Ni se mu vsiljevala, če je prišel na
obisk, pač pa je imela vse polno priganjačev,
ki so zanj jo ledino orali. Mednje je spadal v
prvi vrsti Erbežnik Ciril, penzionist pri Sv.
Jakobu v Ljubljani.

Navzlic duhovniški halji, katero je nosil, ni
dostikrat imel, da bi se bil dostiga najedel, in
odkar je bil stopil v pokoj, si ni mogel več
omisliti nove suknje, niti novega cilindra. Nje-
gov cilinder je bil imeniten po Ljubljani in
njegova suknja je bila odrgnjena, da se je na
vseh mestih svetila. Če je imel kaj denarja,
je tudi rad vino srkal, ker je pa le malokrat
imel denar, je vohal za prilikami, kjer se ga
je naskal na tuje stroške. Bil je ta cerkveni
pensionist kup revščine in zapuščenosti in ži-
vel je dostikrat kakor mačka na strehi, ki nima
nikamor iti. Zadnje čase se je ugnedil pri
Dagarinki, in kadar je bil Vincencij Lukman
na obisku, vselej se je znašel na mestu tudi
gospod Ciril Erbežnik.

Tako sta bila tudi v nedeljo pred pepelnico
sredjo zvečer ob šestih oba prišla, in hišna go-
spodinja ju je spravila v svoje stanovanje v
zgornjem nadstropju. V mali, nizki sobici je
bila velika miza z belim prtom pregrnjena in
videlo se je, da se pripravlja večerja za več
oseb.

"Sem čul," je izpregovoril gospod Ciril, "sem
čul, da ste kiali, mati Mica, in dobro je in
krščansko je, da nekaj kolin tudi drugim lju-
dem privoščite!"

To reši, je vrgel svoj ogoljeni cilinder na
peč, stari svoj plašč pa na tla tik pri peči.

"Med potjo sem srečal to mlado kislico—tu
je pokazal na teologa—pa sem ga privlekel s
sabo. He, ali je prav, Mica?"

(Dalje prihodnjt.)

Črtice in povesti

Spisal F. S. Finšgar

(Nadaljevanje)

"Se nikoli nisem slišal o Vas."

Radko je jezno stisnil ustnice.
Samo za trenutek. Nato se je
pa zamejaj s tako bridkim sme-
hom, da me je vsega presunilo.
"Sedaj me poznate. Z oči
vam berem!"

"Ne poznam Vas, toda verja-
mem vam. Zato prav takoj pi-
sem očetu, da vam..."

"Očetu ne boste pisali!" me
je naglo prekinil.

"Zakaj ne?"

"Pustiva to."

"Ali vam smem jaz ponuditi
svaj nekaj?"

"Zato nisem prišel k vam—
dajte mi cigareto!"

"Prosim!"

"Čudi oenja nima?"

"Priznala sva."

"Dragi moj, nasoderite mi
svojo..."

"Zalostno povest, jeli?"

"Merda je bil zanimiva kot
šalost."

"Daj, zares mi je ne trzam
to, da ti jo daj, kličatulja!"

"Ker ne pa. Vi niste študenti,
in kakor sem-pokoriti, da sem
in kakor sem-pokoriti, da sem
in kakor sem-pokoriti, da sem

za prav smo še. Jaz sem bil
prvi. Medlo se spominjam, da
sem bil prvi dve leti bogec na-
še družine. Ko sem do dobira
shodil, so me starši vznemirje-
no opazovali. Oče je grbančil
čelo, ko sem tekla po sobi. Z
materjo sta se spogledovala: jaz
sem namreč šepal, česar se sam
nisem zavedal. Starši so čaka-
li, očetov pogled je postajal čez-
dalje bolj rjrk, materino oko je
zrla plaho vame.

Nekega dne pa so me zavili v
ogrinjalko, posadili na koleselj
in me odpeljali v bolnico. Brid-
ko sem jokal, ko smo se ločili.
Taktar sem zadnjič jokal v živ-
ljenju. Od toge bi me bilo ko-
nec, da ni prihajala k postelji
časih usmiljenka, ki sem jo i-
mel za angela. Vse druge sem
sovražil. Tudi zdravnike, ki so
se ukvarjali z mojo nogo in me
mučili. Nje sem pa ljubil. Pri-
hajala je komaj vsak drugi dan.
Tenek obrazek ji je medel pod
širokim, belim pokrivalom. Sa-
me oči, velike, sinje oči so je
bile. In v očeh je gorela ljube-
zen, ki sem jo tako grozno po-
grešal. Danes vem, da je bila
jetična. Bog ve, kdaj je že u-
smislila.

Klub vsemu je bilo tudi bol-
nični konec in spet smo prid-
rali s koleseljem domov. Ne

verjamete, kako sem se postal.
Pet let mi je bilo tedaj, pa bi
jih ne bilo petnajst zadosti za
moje srce.

"Skaži se in hodi," mi je velel
oče.
Sprehodil sem se po izbi. Sta-
rejša sestra se mi je zasmejala,
mlajša je mati tesneje stisnila
na prsi, oče se je pa obrnil stran,
sedel za mizo, si podprl glavo in
bobnal s prsti po polici ob ok-
nu. Jaz se nisem zasmel na
nisem zajokal. Zlezel sem na
klop k peči in gledal obsedel ob
vreči žita, ki je stala tamkaj.

Mraz me je spreletel in zaželel
sem sinjih oči sestre usmiljenke
iz bolnice. K meni je prisleda
babica, pobožala me po laseh in
rekla: "Bog ga je dal. On že
ve, zakaj takega."

"Pokora," je zagodrnjal oče in
šel iz hiše.

Nisem razumel tedaj niti ba-
bičine vere niti očetovega napu-
ha. Toda srce je občutilo obe
besedi, ki sta se zapeli kot dva
trna v dušo in jih nihče ni več
izruval.

Danes razumem očetov napuh
bolje kot babičino vero. Zakaj
vero sem skoro vso zapravil.
Edino na Boga še verujem, pa
je tudi ta vera bržkone malo
prida. Zakaj njena kal poganja
iz maščevalnosti: "Udari jih,
krivčnike!" taka je moja molit-
ev.

Bolje pa razumem očetov na-
puh. Veljak je bil, bahač. Nje-
gov konji—najboljši, njegova
govod—najbolj rejena, njegova
listnica—kakor blazina, njegova
politika—edino prava, njegova
vera—za ogledalo: nebes je nosil
na Telovo. Zato vem, če bi bil

FOR THE IDEAL HOLIDAY GIFT

George F. Spaulding, chairman, Chicago-Cook County Victory Loan committee, is here shown with the ideal filler for the Christmas stocking—a Victory "E" Bond. He and Mrs. Frances Mangos, 4933 W. Quincy St., are holding a huge enlargement of the cover of the attractive Christmas folder prepared for the many who will give Bonds for Christmas. These folders are available free wherever Victory "E" Bonds are sold.

njegov prvorojenec, kakor si ga
je želel, bi bil bogec v hiši; ta-
ko pa je bilo drugače.

Že v prvi razred me je poslal
oče v mestne šole. Ni trpel, da
bi mu očital bajtar: "Kaj tvoji
konji, kaj tvoja goved in še tre-
bušna listnica po vrhu—krulje-
vega sina imaš!"

Vem, da bi mu v vsej vasi
ne bil nihče podrobil te sirovos-
ti. A tak je bil oče. To pa
sem spoznal na tale način.

Ko sem se vrnil na počitnice,
so neke nedelje pričakovali go-
stov iz mesta.

Vse je bilo razburjeno zaradi
priprav za sprejem. Otroke so
nas preoblekli v najlepša oblač-
ila. Oče je postajal pri oknu in
gledal na cesto.

"Že gredo," je vzkliknil, po-
nosen na svoje goste.

(Dalje prihodnjt.)

Razni mali oglasi

TAILORS

Busheling in our uniform division.
Experience required. Permanent
positions. Pleasant working condi-
tions. Employment office 3rd floor.
MARSHALL FIELD & CO.
State-Washington

SPOTTERS-PRESSERS

Women's alterations department.
Permanent positions. Pleasant work-
ing conditions. Employment office
3rd floor.
MARSHALL FIELD & CO.
State-Washington

TEA ROOM WORKERS

Assistant cook, apprentice baker,
dishwashers, porters, storeroom clerk.
Permanent positions. Pleasant work-
ing conditions. Employment office
3rd floor.—**MARSHALL FIELD & CO.**
State-Washington

FLATWORK IRONERS-PRESSERS

Experience in laundry work re-
quired. Permanent positions. Good
working conditions. Employment of-
fice 3rd floor.—**MARSHALL FIELD & CO.**
State-Washington

TAILORS

Busheling in our uniform division.
Experience required. Permanent po-
sitions. Pleasant working conditions.
Employment office 3rd floor.
MARSHALL FIELD & CO.
State-Washington

CHOCOLATE DIPPER

Expert. Permanent positions. Good
working conditions. Employment
office 3rd floor.
MARSHALL FIELD & CO.
State-Washington

Razni mali oglasi

GIRL OR WOMAN

for light housekeeping. No laundry.
Adult family. Good home & pleas-
ant working conditions.

NORMAL 4500

Ask for Miss Alterman

WOMAN

for general housework. Assist with
baby. Stay. Own room. Plain
cooking. Personal laundry.

References

SOUTH SHORE 0071

WOMAN

for cleaning and ironing every
Thursday

\$5 and carfare

SHELDRAKE 5792

WOMAN

White, young or old, help take
care of home & children. Name
your price.—Mrs. Erler.

BAYPORT 5393

HOUSEKEEPING DEPT.

Maids and housemen
Ask for housekeeper
CONGRESS HOTEL
500 S. Michigan Ave.

YOUNG WOMAN

for Mailing Room and general
Office work

PRICE WATERHOUSE & CO.
33 N. La Salle Street
FRANKLIN 8080

AUTO WANTED

Moving out of town
Desperate need for a good car
Pay very high price
VINCENNES 3901

MEN

NEEDED

FOR 1ST AND 2ND SHIFTS

Hourly rate 80c plus 5c per hour
—2nd Shift Premium

No Experience necessary—
We Train You

Plenty of overtime

APPLY NOW

UNITED

WALLPAPER CO.,

Inc.

3330 FILLMORE ST.

Nevada 7800

FAT SALVAGE CAN'T QUIT!

"This wonderful headline still doesn't mean we can let up on our fat salvage for a long time yet," Capt. Wesley B. Moore, Director of Food Service, Hospital Center, Camp Edwards, Mass., tells cook T/S Arthur H. Maxwell. The armed forces know that used cooking fat, required in great quantities for civilian products and peacetime reconversion, will continue to be needed until the islands of the South Pacific again become fats and oils exporters.

Razni mali oglasi

TOOL & DIE MAKERS

TOP MEN

TOP WAGES

WM. D. GIBSON CO.

(DIV.)

1800 Clybourn Avenue

ORDER FILLERS

Company Cafeteria

Merchandise at wholesale

BUTLER BROS.

426 W. Randolph

BUY Christmas SEALS

WOMEN

ASSEMBLERS

Starting Rate 60c Per Hour

SOLDERERS

Starting Rate 60c Per Hour

PERMANENT JOBS

OVERTIME AVAILABLE

D. Gottlieb & Co.

1140 N. KOSTNER

MACHINE OPERATORS • ASSEMBLY LINE OPERATORS

LABORERS

MANUFACTURING STEEL CONTAINERS

Apply—Employment Office, between 9 & 4 Monday thru Friday

INLAND STEEL CONTAINER CO.

6532 SO. MENARD AVE.

WOMEN

BENCH SORTING—1ST AND 2ND SHIFTS

10% BONUS FOR NIGHT WORK

PERMANENT JOB • PLEASANT WORKING CONDITIONS

PHEOLL MFG. CO.

5700 W. ROOSEVELT RD.

MOLDERS

Floor and Bench Molders for Brass and Aluminum Foundry

44 HOURS PER WEEK • PAY UP TO \$1.50 PER HOUR

HUNTER FOUNDRY

6524 VINCENNES

EXPERIENCED OPERATORS WANTED

SORTERS and DRAPERS • STEADY WORK • HIGHEST PAY

EXCELLENT WORKING CONDITIONS

FRANKLIN DRESS CO.

325 W. JACKSON BLVD.—10th Floor

WOMEN

FOR LIGHT CLEANUP WORK IN LARGE BAKERY

GOOD PAY • APPLY • STEADY JOB

BURNY BROS

2747 WEST VAN BUREN

Kadar želite dobre raznovrstne pijače, oglašite se pri:

METROPOLITAN LIQUOR CO., INC.

Exclusive Distributors for SCHENLEY and MAJOR BRANDS

EDWIN L. TOSCH, 6809 Milwaukee Ave.—Bluemound 8001

Phone Daly 1812 • 325-335 E. Erie St., Milwaukee 1, Wis.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in
priloge eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naroč-
nini. List Prosveta stane vs vso enako, za člano ali članico \$6.00 za
eno letno naročnino. Vse va člani so plačajo pri anketu \$1.20 za
tednik, se jim to priložijo h naročnin. Torej sedaj ni vroška, reči
da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina in
gotovo je v vsaki družini medlo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Večji kakor hitro kateri teh članov preneha biti član
SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list
tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno
naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelju lista.
In obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne
stori, tedaj mora upravitelju vniti datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. državo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednike in 3.00	2 tednike in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.80	4 tednike in 2.70
5 tednikov in 1.20	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00	